

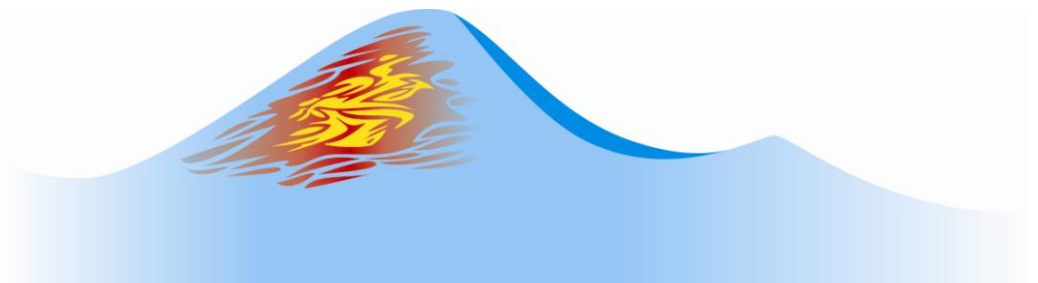
TROMS fylkeskommune

ROMSSA fylkkasuohkan

RETNINGSLINJER FOR VURDERING

TROMS FYLKESKommUNE

I henhold til
Forskrift til Opplæringslova av 01.08.09.
Gjeldende fra 01.11.2009

Innledning

Elever, lærlinger og lærekandidater har rett til vurdering. Skoleeier (Troms fylkeskommune) har ansvaret for at denne rettigheten blir oppfylt. Dette heftet tar for seg begrunnelsen for vurderingstenkningen i Kunnskapsløftet og legger et grunnlag for tolkning av forskriftene av 01.08.2009. Innholdet gir en oversikt over generelle, sentrale føringer og Troms fylkeskommunes tolkning av retningslinjene.

Troms fylkeskommune ønsker en relativt lik forståelse av forskriftene, spesielt kap. 3 som omhandler vurdering.

Det er viktig at skolene og bedriftene etablerer en kultur der både elever/lærlinger og lærere/instruktører har en gjensidig forventning om vurdering og tilbakemelding. Det må etableres et system for og regelverk for vurdering som en del av læreprosessen. Det er viktig å tydeliggjøre formålet med vurderingen. All vurdering skal kunne begrunnes og beskrives muntlig eller skriftlig. Lærerne og instruktørens kompetanse i vurdering må vektlegges og de må derfor jobbe aktivt med kjennetegn på måloppnåelse innenfor sitt fag. Dette må bli både et ansvar for skoleeier og et lokalt ansvar.

Sensorarbeid vil være en viktig kompetansehevingskomponent. Flest mulig lærere/instruktører bør trekkes med i dette arbeidet.

Innhold

1. Formål med vurdering	Side 3
2. Underveisvurdering	Side 3
2.1 Prinsipper for underveisvurdering	Side 3
2.2 Krav til underveisvurdering	Side 3
3. Sluttvurdering	Side 4
4. Kjennetegn på måloppnåelse	Side 4
4.1 Formål med kjennetegn	Side 4
4.2 Krav til kjennetegn	Side 4
5. Fagkarakterer	Side 5
6. Egenvurdering	Side 5
7. Vurdering av orden og adferd	Side 5
8. Klage på vurdering	Side 5
Skolens ansvar i forhold til klage	Side 5
9. Ikke vurdering (IV) og stryk (1)	Side 6
9.1 Ikke vurdering (IV)	Side 6
9.2 Stryk (1)	Side 6
9.3 Stryk eller IV i fag som føres videre	Side 7
9.4 Vurdering og IOP	Side 7
9.5 Unntak for elever og lærlinger om bestått	Side 7

1. Formål med vurdering

- Fremme læring og utvikling hos elever, lærlinger og lære kandidater.
- Dokumentere kompetanse underveis og til slutt i opplæringsløpet.
- Sikre en nasjonal standard slik at alle elever og lærlinger får et godt og likeverdig tilbud.

2. Underveisvurdering (kap. 3 del II)

Underveisvurdering har til hensikt å gi elever og lærlinger informasjon om kompetansenivået underveis slik at de har mulighet for å forbedre læringen. Presise og relevante tilbakemeldinger skal motivere elevene til videre innsats og være til hjelp i det videre arbeidet. Elevene og lærlingene må selv medvirke aktivt i vurderingen dersom de skal forstå og lære av underveisvurderingen. Vurdering er læring og må derfor ses på som en del av opplæringen/undervisningen.

Underveisvurderingen er en del av dokumentasjonsgrunnlaget for sluttvurderingen. Underveis- og sluttvurdering skal sees i sammenheng. Underveisvurdering skal gis med og uten karakter.

Underveisvurdering skal være læringsstøttende og gis både med og uten karakter. Sluttvurdering skal være læringsmålende og gis med karakter

2.1 Prinsipper for underveisvurdering

1. Elevene skal forstå hva de skal lære og hva som forventes av dem (tydelige mål og kriterier).
2. Elevene skal ha tilbakemeldinger som forteller dem om kvaliteten på arbeidet
3. Elevene skal få råd om hvordan de kan forbedre seg (skriftlig og/eller muntlig)
4. Elevene skal være involvert i eget læringsarbeid (egenvurdering)

2.2 Krav til underveisvurdering

- Kontaktlærer skal gjennomføre 2 formelle elevsamtaler pr. år, en om høsten og en om våren. Elevsamtalene skal være en dialog om "anna utvikling" (trivsel, orden, atferd etc.) I tillegg kan kontaktlærer snakke om elevens faglige utvikling i egne fag (altså en inkludert fagsamtale).

Skolen må sørge for et system for dokumentasjon med et skjema som skal arkiveres til 1 sept. påfølgende skoleår. Eleven/lærlingen skal underskrive på at samtalen er avholdt.

- Faglærerne skal gjennomføre halvårsvurdering av den enkelte elev i sine fag. Dette gjøres gjennom fagsamtaler. Fagsamtale første halvår kan imidlertid erstattes av skriftlig vurdering. Fagsamtalene må sees på som en del av opplæringen. En fagsamtale varer normalt ca 5 -10 min. Begge parter skal være forberedt. I fagsamtalen bør inngå:
  - Elevens egenvurdering
  - Oppnådd kompetanse hittil
  - Hva bør eleven arbeide mer med for å øke kompetansen (fremovermelding)
  - Karakternivå

Fagsamtalene skal loggføres med dato.
Varslingsplikten må være overholdt

Skolen skal invitere til minst et møte med foreldre til umyndige elever i løpet av skoleåret.

3. Sluttvurdering

Sluttvurdering har til hensikt å dokumentere elevens og lærlingens kompetanse etter endt opplæring som grunnlag for videre utdanning og sertifisering. Sluttvurdering omfattes av standpunktkarakterer og eksamenskarakterer.

- Sluttvurdering skal gi uttrykk for den helhetlige kompetanse i faget og skal baseres på et bredt vurderingsgrunnlag.
- Underveis- og sluttvurdering skal sees i sammenheng.
- Sluttvurderingen skal gi uttrykk for den kompetansen eleven har oppnådd på det tidspunkt da karakteren blir fastsatt. En del av dokumentasjonsgrunnlaget kan ligge i underveisvurderingen når kompetansemål er prøvd og avsluttet på et tidligere tidspunkt.

4. Kjennetegn på måloppnåelse

For å bedre lærernes vurderingskompetanse og for at elevene skal forstå hva som forventes av dem på ulike kompetansenivå (karakternivå), må skoleeier og skolene arbeide med utvikling av kjennetegn på måloppnåelse innenfor de forskjellige fag. Elevene har krav på å få vite hva som skiller de forskjellige karakternivåene. Slike kjennetegn kan bare utvikles i et tolkningsfellesskap.

4.1 Formål med kjennetegn

- Beskrive et faglig nivå.
- Likeverdig og rettferdig vurdering.
- Styrke elevens og lærlingens rettssikkerhet.
- Styrke underveisvurderingen ved faglig presise tilbakemeldinger.
- Fremme forståelighet, forutsigbarhet og åpenhet for elever/lærlinger, lærere/instruktører og foresatte.
- Støtte arbeidet med lokale læreplaner og lokal vurdering.

4.2 Krav til kjennetegn

- Må relateres til kompetansemål eller grupper av kompetansemål.
- Må kunne beskrive presist hva som forventes at elevene skal mestre på ulike nivå.
- Må være enkelt og forståelig språk.

5. Fagkarakterer

- Fagkarakterene skal gjenspeile elevens faglige nivå i forhold til fastsatte kompetansemål.
- Orden og adferd skal ikke trekkes inn i fagkarakteren.
- Elevens forutsetninger skal ikke trekkes inn.
- Begrunnelse for karakter må kunne gis enten i skriftlig eller muntlig form.
- Stort fravær kan føre til at grunnlaget for vurdering mangler. Det avgjørende er likevel om man har vurderingsgrunnlag. Varslingsplikten må være overholdt. Dersom spesielle forhold tilsier det, skal det tilrettelegges for ekstra prøving for å få satt en karakter.

6. Egenvurdering

Elevene skal delta aktivt i vurdering av eget arbeid, egen kompetanse og egen faglig utvikling. Egenvurdering må sikres ved å ta i bruk ulike vurderingsmetoder og gjennom de pålagte elevsamtalene og de faglige halvårsvurderingene.

7. Vurdering av orden og atferd

Grunnlaget for vurdering i orden og atferd er nedfelt i forskrift til opplæringsloven og skolens ordensreglement.

8. Klage på vurdering (Jfr. Kapittel 5 i opplæringslova.)

Eleven har anledning til å klage på standpunktkarakterer og eksamenskarakterer. Det kan også klages på vedtak om ikke å sette standpunktkarakter. Klagen skal fremsettes skriftlig. Klagefristen er 10 dager og skal regnes fra tidspunktet når melding om vedtaket er kommet frem til eleven eller når eleven burde gjort seg kjent med vedtaket. Klagen sendes skolen. Fylkesutdanningssjefen er delegert myndighet som klageinstans. Vedtak herfra er endelig.

8.1 Skolens ansvar i forhold til klage

- Skolen skal kunne bekrefte med dato at det er avholdt minimum 2 formelle elevsamtaler pr. år, en om høsten og en om våren.
- Skolen skal også bekrefte dato for avholdte fagsamtaler.
- Varslingsplikten må være overholdt (dokumentert).
- Ved klage på standpunktkarakterer, ikke vurdering, muntlig eller praktisk eksamen skal det innhentes skriftlig begrunnelse fra faglærer.
- Ved klage på nedsatt karakter i orden eller atferd skal det innhentes skriftlig begrunnelse fra kontaktlærer.
- Rektor på den enkelte skole har ansvaret for å se til at karakterene i orden og atferd blir satt etter drøfting i møte med alle aktuelle lærere.

Det er utarbeidet 2 veiledningshefter i forbindelse med klage på karakterer:

- Veiledning for elever og foresatte ved klage (revideres våren 09).
- Veiledning for faglærere ved klage på standpunkt (revideres våren 10)

9. IV (ikke vurdering) og stryk (karakteren 1)

Dersom en elev får IV i et avsluttende fag, betyr dette at eleven ikke får gå opp til ny eksamen om høsten som elev. I prinsippet må man enten ta faget som privatist eller gå om igjen hele skoleåret.

Karakteren 1 i standpunkt betyr at eleven får anledning til å gå opp til en særskilt eksamen for å prøve å få en bestått karakter.

Karakteren 1 på eksamen betyr at eleven får anledning til å gå opp til ny eksamen.

Dersom en elev har karakteren 1 i et fag man blir trukket ut til eksamen i, har eleven rett til å gå opp til eksamen. Dersom eleven står til eksamen, vil faget være bestått.

9.1 Ikke vurdering (IV).

Forskriftene til LK06 har sterkt fokus på underveisvurdering og dette bør medføre mindre bruk av IV. Systematisk underveisvurdering skal nettopp forhindre at elever kommer i en slik situasjon. Man bør søke å tilrettelegge for at elever, selv med stort fravær, kan få en vurdering. Eleven har selv et ansvar for å delta aktivt og møte til opplæringa slik at læreren har et grunnlag for vurdering.

Dersom en elev derimot systematisk ikke møter til prøver og andre vurderingssituasjoner og unnlater å levere pålagte innleveringer, kan dette føre til at man ikke har vurderingsgrunnlag. Har eleven en rimelig grunn for ikke å møte, bør man tilrettelegge for at eleven kan få ta prøven en annen gang. Nettopp dette er en del av oppfølgingen av den enkelte elev.

En elev som har fått IV i standpunkt, har klagerett. Man kan derfor ikke nekte eleven å gå opp til eksamen i tilfelle eleven får medhold i sin klage. Imidlertid blir eksamen annullert dersom eleven ikke får medhold i sin klage.

Selv om en elev ikke får vurdering, så kan eleven flyttes opp på neste nivå likevel dersom det er plass på det kurset de søker. Da får eleven et hengefag som må tas som privatist før vitnemål kan utskrives. I slike tilfeller vil det være skolens ansvar å råde eleven enten til å ta året på nytt eller å søke seg videre til et høyere nivå.

Se §6-22 og §6-23 i opplæringslova.

Prosjekt til fordypning

Dersom en elev får IV i Prosjekt til fordypning, finnes 3 alternativer

1. Ta hele året på nytt
2. Skaffe seg relevant arbeidspraksis på henholdsvis 210 t.(Vg1) og 368 t. (Vg2). (Tillegg i læretid kan være en mulighet.)
3. Ta et annet fag med tilsvarende timetall og med nasjonale læreplaner på studiespesialiserende utdanningsprogram som privatist.

9.2 Stryk (karakteren 1)

Ein elev som får karakteren 1 i standpunktkarakter i eit fag, har rett til særskild eksamen i faget dersom han eller ho ikkje er trekt ut til eksamen i faget, eller det gjeld eit fag der det ikkje blir halde eksamen ordinært.

Utdanningsdirektoratet vil presisere at dette gjelder alle fag i videregående opplæring der eleven har fått standpunktkarakteren 1 som sluttvurdering og der standpunktkarakteren skal føres på et vitnemål.

Fag det ikke blir holdt eksamen i ordinært er prosjekt til fordypning og kroppsøving. Det er viktig at skolen har rutiner for å informere disse elevene om deres rettigheter. Det er imidlertid elevens eget ansvar å melde seg opp til eksamen. Eleven kan likevel fortsette på et høyere nivå inntil resultatet av særskilt eller ny eksamen foreligger. Dersom eleven består her, kan eleven fortsette på dette nivået. Hvis eleven derimot stryker også på disse eksamener, skal eleven i prinsippet flyttes ned på underliggende nivå. Skolen kan imidlertid la eleven fortsette på det høyeste nivået dersom dette er hensiktsmessig (man anser at eleven kan klare det). Det betyr at eleven får et "hengefag" som må tas som privatist. På YF må alle programfagene være bestått for å gå opp til tverrfaglig eksamen. Dersom man får karakteren 1 i et programfag, har man klageadgang. Eleven må derfor få gå opp til tverrfaglig eksamen hvis klagen ikke er behandlet. Karakteren fra tverrfaglig eksamen blir stående inntil faget er bestått. (Den blir ikke annullert.)

9.3 Stryk eller IV i fag som føres videre

Dersom en elev får IV eller stryk som halvårsvurdering i et fag som føres videre til neste nivå (norsk og engelsk på YF, kroppsøving), vil dette i prinsippet ikke ha noen konsekvenser. Fordi det ikke er standpunkt karakterer i disse fagene før på høyeste nivå, betraktes oppnådd karakter på lavere nivå som halvårsvurdering. Dersom skolen mener at eleven ikke har de kunnskaper og ferdigheter som er nødvendig for å flyttes opp på et høyere nivå, må skolen sende beskjed til utdanningsetaten v/inntakskontoret om dette innen utgangen av juni.

9.4 Vurdering for elever med IOP

Elever med IOP skal vurderes med karakter og skal vurderes ut fra de samlede kompetansemål i læreplanen for faget (§3-17 siste ledd). Dette vil sannsynligvis gjelde få elever med IOP. Det skal altså ikke settes karakter ut fra målene i den individuelle opplæringsplanen bortsett fra når disse er i samsvar med fagets læreplanmål. Dersom eleven ikke oppfyller kravene til vitnemål, har eleven rett til et kompetansebevis hvor elevens kompetanse dokumenteres. Varslingsplikten må overholdes.

9.5 Unntak for elever/lærlinger om bestått vitnemål

Elever og lærlinger i yrkesfaglige utdanningsprogram kan i særskilte tilfeller få bestått vitnemål selv om de ikke har bestått i inntil to fellesfag. De kan ikke fritas for vurdering, men rektor kan etter søknad gi dem et bestått vitnemål til tross for inntil 2 fellesfag. Forhåndstilsagn kan ikke gis (§3-44).

9.6 Varsling

Det skal varsles i god tid dersom det er fare for at en elev ikke kan få halvårs- eller standpunkt vurdering. Intensjonene i LK06 med underveisvurdering og oppfølging av den enkelte tilsier at man ikke bør trekke tidlige slutninger om muligheter for å få standpunkt karakter. Man kan få standpunkt selv om man ikke har halvårsvurdering. Det skal også varsles ved fare for nedsatt ordens- eller adferdskarakter.